

УДК 338.43.01:330.341.1

Дорош М.М., асистент*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

РОЛЬ АГРАРНОЇ НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ВПРОВАДЖЕНЬ У ПОДОЛАННІ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ ТА ФОРМУВАННІ НОВОЇ ЕФЕКТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ ТА КРАЇНИ В ЦІЛОМУ

Безперечно, в останні роки аграрна наука перебуває на одному із найважчих етапів свого становлення. І, зважаючи на події, що відбуваються останнім часом у країні, – всеохоплююча криза не є єдиним чинником, який впливає на складність її розвитку. Відсутність дієвих механізмів підтримки сільськогосподарського виробництва, дефіцит налагодженої системи інтеграції науки з виробництвом, мінімальне використання модернізації сільського господарства і, врешті, брак кваліфікованих спеціалістів та досвідчених кадрів – це саме ті фактори, які є основними складовими в складній системі аграрної науки і, яких нам так не вистарчає сьогодні.

Ключові слова: *сільське господарство, АПК, наукова сфера, національна економіка, західний регіон, агропромисловий комплекс, агротехнопарки, інноваційні інкубатори, кооперація, індустріалізація, інфраструктура, інноваційна ідея, конкурентоспроможна продукція, екологізація продукції, агроринок.*

Постановка проблеми. Якщо реально і свідомо дивитись на речі, то можна навіть неозброєним оком побачити, що в Україні на сьогоднішній день немає сучасної економічної аграрної науки високого гатунку міжнародного зразка. Негаразди в українській науці вже доволі тривалий час бентежать свідому громадськість. Особливо яскраво виражена неспроможність сільськогосподарської науки, зокрема її технічного напрямку. Аграрна наука, частково втрачає своє підґрунтя, так і не сягнувши рівня фундаментальних наук. Натомість вона має бути орієнтована виключно на проблеми аграрного сектора і мати чіткий системний характер.

Не слід забувати й про те, що сільське господарство — це не просто один із секторів народного господарства. Аграрне виробництво експлуатує більше половини загальної території країни, а в сільській місцевості проживає кожен третій українець. А отже, аграрна наука повинна функціонувати потужно й стратегічно. Крок за кроком робити свій внесок у підвищення ефективності системи виробництва, переробки та збуту сільськогосподарської продукції, задля тривкої конкурентоспроможності агропромислового комплексу країни.

Аналіз останніх досліджень. У вітчизняній і зарубіжній економічній літературі питанням науково-технологічного та інноваційного розвитку країни постійно приділяли особливу увагу та їх досліджували такі вітчизняні вчені, як П.Т. Саблук, М.В. Зубець, О.В. Крисальний, О.І. Дацій, С.О. Тивончук,

М.М.Гаврилюк, В.В. Россоха, П.І. Гайдуцький, З.Є. Кириленко, С.І. Мельник та інші. Серед закордонних науковців, які досліджували проблеми інноваційного розвитку аграрної науки слід відзначити наукові праці Е.Н.Крилатих, А.І. Алтухова а також І.С. Санду.

Досвід багатьох провідних країн світу засвідчує, що економіка в цілому і сільське господарство не можуть розвиватися без постійної взаємодії з науковою сферою.

Мета статті полягає в детальному вивченні сучасного стану аграрної науки України і визначенні напрямів інноваційного розвитку аграрного сектору та економіки країни в цілому.

Виклад основного матеріалу. Перебудова наукової сфери, пошук власних ніш у інноваційному просторі відбувається непросто, оскільки одночасно вимагає кардинальних змін утверджених протягом попередніх десятиліть стереотипів економічної поведінки як окремих вчених, так і наукових установ загалом. Однак увесь світовий і вітчизняний досвід підтверджує правильність розрахунків зарубіжних економістів, що успіх будь-якої справи на 84% залежить від людини й лише на 16% від ресурсного забезпечення. Це повинно справджуватися в першу чергу стосовно науки, де, порівняно з іншими галузями суспільного виробництва, працює найбільша питома вага творчих особистостей.

Аналізуючи географічні, природні, історичні та економічні умови нашої держави, можна з впевненістю констатувати, що західний регіон України в світовому співтоваристві має стати своєрідним "полігоном", де розумна економічна політика може успішно поєднувати регіональні, державні та міжнародні інтереси країни, забезпечивши при цьому прогрес у соціально-економічному житті регіону. Якщо керуватися тим, що Карпати є географічним центром Європи, а у природному відношенні – унікальна екосистема на заході України, то при формуванні політики освоєння цього краю необхідно розумно використовувати його географічні переваги і зберегти екологічний феномен території. Тобто, виходячи з того, що Карпати є унікальним із екологічної точки зору, майбутня соціально-економічна концепція регіону має бути економічно вигідною для України і екологічно сумісною з прилеглими територіями сусідніх країн.[5]

Необхідні нестандартні ходи рішення при виборі пріоритетів і конкретних сфер, розвиток яких забезпечив би прогресивні зміни в економічному регіоні, що в свою чергу ініціюватиме приплив інвестицій, як вітчизняних так і зарубіжних.

Економічний розвиток західного регіону України повинен бути спрямований на раціональне використання природних ресурсів і збереження навколишнього природного середовища, а це означає насамперед: підвищення ефективності виробництва та використання енергетичних та водних ресурсів; ощадливе використання сировини і реалізація всіх існуючих можливостей з переробки чи вторинного використання відходів; зниження рівня забруднення навколишнього середовища; екологізація "культури споживання" товарів і

послуг населення; впровадження та раціональне використання інноваційних технологій, які б безпосередньо вплинули на розвиток регіону.

Цих результатів можна досягти за умови створення агротехнопарків, метою яких буде інтеграція з наукою через інноваційні інкубатори для прискорення і поглиблення трансформаційних процесів у виробничих сферах регіону шляхом розширення ринкового середовища, як форми територіальної структури науки, освіти і виробництва у вигляді об'єднання наукових організацій, навчальних закладів, виробничих підприємств, тощо. [6]

Географічно вони повинні охоплювати природно-кліматичні, демографічні і підприємницькі середовища. Центром генерації інтелектуальних ідей повинні стати інноваційні інкубатори. Це дозволить забезпечити вигідні умови реалізації виробленої продукції та надання послуг.

Інноваційний інкубатор — це складний багатофункціональний комплекс, що забезпечує сприятливі умови для ефективної діяльності новоутворених малих інноваційних фірм, які реалізують цікаві наукові ідеї. [4]

Таким фірмам у центрах-інкубаторах надаються численні інноваційні послуги, до яких, зокрема, належать: оренда приміщень; прокат наукового і технологічного устаткування на певний період; консультації з економічних та юридичних питань; фінансові послуги; експертиза інноваційних проєктів (науково-технічна, екологічна, комерційна); інформаційне та рекламне забезпечення.

Практика свідчить, що в конкурентному середовищі значно більше інноваційних малих підприємств виживають у межах інкубаторів, ніж поза ними. Діяльність інкубаторів досить ефективна, адже їх розвиток не потребує бюджетних асигнувань (можливо за винятком мінімальних коштів у вигляді стартового капіталу). Інкубатор, як правило, забезпечує себе на засадах самофінансування. Він зацікавлений у тому, щоб малі інноваційні структури якомога швидше ставали рентабельними: інкубатору гарантується значна частка в їхніх майбутніх прибутках. [3]

Що стосується інноваційного розвитку промислового виробництва в західному регіоні України, то тут основними завданнями агротехнопарків та інноваційних інкубаторів є:

- мінімізація маркетингових витрат, що пов'язані з інформаційним забезпеченням ділових партнерів вітчизняних та закордонних комерційних структур, рекламними, експедиторськими та іншими витратами, які мають місце у збуті продукції і придбанні матеріально-технічних ресурсів;
- здійснення досліджень з розробки ресурсозберігаючих технологій вирощування насіння, створення нових сортів сільськогосподарських культур та виведення нових порід тварин;
- інтеграція за територіальним принципом навчальних закладів різних категорій, науково-дослідних установ, дорадчих служб, виходячи з економічних, ґрунтово-кліматичних, соціально-демографічних та інших умов, та інтеграцій з транс-прикордонними територіями сусідніх країн у питаннях навколишнього середовища.

Науково-технічні парки створюються як безприбуткові структури, які підтримують новаторів, молоді фірми та підприємства. Разом з тим, неприбуткова і комерційна сторона діяльності парків повинні бути збалансовані [5]. Для їх функціонування необхідно забезпечити відповідну інфраструктуру: комерційний банк, банк і біржу передових технологій і розробок, фірму із маркетингу і пошуку зарубіжних партнерів, центр підготовки і перепідготовки кадрів і т.п., що спроможна підвищити віддачу й прискорити впровадження розробок у практику. [1]

Доцільність створення агротехнопарків і перспективи їх діяльності залежить здебільшого від активності малого бізнесу. Як правило, агротехнопарки формуються за участю державних органів, що виступають або як партнери, або як ініціатори їх створення. Основна мета, яку переслідує підприємницькі структури наукових установ та університетів, є сприяння доведенню передових наукових ідей до стадії товарної реалізації та створення умов для аграрного сектора і інших галузей національного господарства, зацікавлених в збільшенні фінансування наукових досліджень.

Така кооперація у проведенні наукових досліджень знижує їх затрати та підвищує ефективність. Особливе місце тут повинно мати інноваційне спрямування аграрної політики держави, що зумовлює пошук нових форм інтеграції науки і виробництва.

Висновки. Науково-технологічний прогрес міг би стати основним фактором економічного зростання в нашій державі, але в силу різних причин відбувається спад в розвитку та запровадженні інноваційних технологій. Фінансування науки з державного бюджету скорочується, а комерційні структури не отримують додаткових стимулів для фінансування інноваційних структур, або окремо взятих проектів. Потрібно сказати, що недосконала законодавча база в нашій країні стимулює лише відтік коштів та технологій.

Звісно, існує низка законів, але як завжди не має чіткого механізму їх виконання. Крім того державні органи та служби, яким поставлено за мету створювати та фінансувати інноваційні структури часто використовують кошти не за призначенням. Тому вже зараз необхідно прийняти такі невідкладні заходи: сформувати сучасну інфраструктуру, яка б обслуговувала сільське господарство, забезпечувала переробку агросировини й виробництво якісних продуктів; максимально сприяти розвитку агронауки. Інтегрувати її безпосередньо в сільськогосподарське виробництво; зробити сільськогосподарське виробництво високоефективним і прибутковим, – шляхом інноваційно-інвестиційного зміцнення матеріальної і технічної бази; забезпечити всебічну підтримку аграрного ринку; врегулювати земельні відносини; зайняти своє місце на жорстко збалансованому й інтегрованому світовому агроринку; максимально збільшити експортні можливості АПК. Перестати бути ринком збуту для інших країн. Ми повинні керуватися доброякісним національним аграрним егоїзмом у зовнішньоекономічній сфері; удосконалити систему управління в АПК на всіх рівнях; спрямувати подальші сили на індустріалізацію сільськогосподарського виробництва; сотувати

фахівців, здатних забезпечити сучасний маркетинг та ефективний менеджмент як великотоварним господарствам, так і окремим галузям АПК.

Література

1. Амбросов В. Механізми ефективного функціонування агроформувань / В. Амбросов, // Економіка управління.- 2006.- № 6 - С. 60-66.

2. Гайдучий П.І. Аграрний сектор: від реформи до стратегії розвитку (питання власності та господарювання) /П.І. Гайдучий //Економіка АПК.- 2003.- № 2.- С. 29-32.

3. Кириленко І.Г. Аграрна реформа: час соціальних пріоритетів /І.Г. Кириленко //Економіка АПК.- 2004.- № 3.- С. 71-76.

4. Кириленко З.Є. Інвестиційні ресурси та ефективність їх використання в АПК /З.Є. Кириленко //Економіка АПК.- 2003.- № 11.- С. 45-49.

5. Корецький М.Х. Державне регулювання інноваційної діяльності в АПК /М.Х. Корецький, О.І. Дацій //Економіка АПК.- 2004.- № 4.- С. 14-18.

6. Мельник С.І. Світові тенденції ефективності ресурсовикористання в агропромисловому комплексі /С.І. Мельник //Економіка АПК.- 2003.- № 10.- С. 3-11.

Summary

Dorosh M.M., assistant

Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies named after S.Z. Gzhyskyj

ROLE OF AGRARIAN SCIENCE AND INNOVATIVE INTRODUCTIONS IN OVERCOMING OF WORLD ECONOMIC CRISIS AND FORMING OF NEW EFFECTIVE ECONOMY OF WESTERN REGION AND COUNTRY ON THE WHOLE

Indisputably, in the last years agrarian science is on one of the heaviest stages of becoming. And, having regard to events, which take place lately in a country, - an all-embracing crisis is not an only factor which influences on complication of her development. Absence of effective mechanisms of support of agricultural production, deficit of the adjusted system of integration of science with a production, minimum use of modernisation of agriculture and, in the end, shortage of skilled specialists and experienced shots are exactly those factors which are basic constituents in the difficult system of agrarian science and, which we so are not enough today.

Стаття надійшла до редакції 15.03.2010